

פרשת שבוע קרח – מעיין הנדלר

ספר במדבר, ספר הפקודים, עוסק רבות במבנה ההיררכי של עם ישראל: שבטים, מחנות, נשיאים וכו'. המחלוקת של קורח ועדתו משקפת נקודת בירור עמוקה בנושא המרכזי של הספר: מה היחס בין חשיבותו של כל פרט לבין המעמדות השונים בעם?

אולם הבירור הזה הגיע בעיתוי מפתיע. בספר סדר עולם רבה מוזכר שמעשה קורח ועדתו התרחש לאחר חטא המרגלים:

"אחר מרגלים היתה מחלוקתו של קרח ובליעתו, שנאמר אף לא אל ארץ זבת חלב ודבש וגו'" (פרק ח)

הציווי על הכהונה הגדולה של אהרון התרחש כבר קודם, ביום השמיני לימי המילואים, אם כן, למה התעכב קורח עם טענותיו על המינוי הזה עד עכשיו?

אדמו"ר הזקן, רבי שניאור זלמן מלאדי, כותב ב"ליקוטי תורה" שהמרגלים חטאו בכך שלא רצו לרדת מעולם המחשבה אל עולם הדיבור והמעשה, וביקשו לקיים את התורה והמצוות בצורה רוחנית. השהייה של עם ישראל במדבר דומה להימצאות בעולם המחשבה – עולם אידיאלי ושלם, שניזון מן האלוקות ויש בו הגנה מן החומריות הכלולה בחיים האמיתיים. הכניסה לארץ ישראל, לעומת זאת, מביאה איתה עיסוק בעולם החומר והורדה של האידיאלים אל תוך מציאות חסרה ושברירית.

התוצאה של החטא לימדה את המרגלים ואת העם כולו שה"ירידה" אל עולם המעשה מבורכת ורצויה. הקב"ה נתן תורה לישראל כדי שיקיימו אותה הלכה למעשה בעולם גשמי. זוהי מעלתה וזהו היופי שלה.

אחת העוצמות של עולם המעשה היא בשוויון שהוא יוצר בין כל מקיימי המצוות. ההלכה אינה ייחודית לכל אדם, אלא מתייחסת לכולם בשווה. אמנם יש מצוות ששייכות רק לחלקים מן העם, אך רובן המוחלט של המצוות שווה לכולם. המזוזה שכל אדם מישראל מצווה לקבוע בפתח ביתו היא אותה מזוזה, ואין זה משנה אם הקובע הוא תלמיד חכם או עם הארץ, כהן גדול או אדם פשוט מישראל. השוויון הזה אינו נמצא בעולם המחשבה. הכוונה שאדם מכון בשעה שהוא קובע את המזוזה על פתח ביתו ייחודית לו, ומותאמת למדרגה שלו בעבודת ה', להתקשרות הנפשית ולדעת האלוקים שהוא בנה לעצמו:

"נודע בשערים בעלה' דא קב"ה, דאיהו אתידע ואתדבק לפום מה דמשער בלביה, כל חד כמה דיכיל לאדבקה ברוחא דחכמתא, ולפום מה דמשער בלביה הכי אתידע בלביה" (זוהר א, קג, ב) [נודע בשערים בעלה – זהו הקב"ה, שהוא מתוודע ומתדבק לפי מה שמשער בליבו, כל אחד כמו שיכול לדבוק ברוח החכמה ולפי מה שמשער בליבו כך נודע בליבו]

עולם המחשבה מלא מדרגות עד אין קץ, כל אחד דבק בה' על פי כוחו, על פי השערות ליבו ועל פי השערים שדרכם ה' מתגלה לו. הקביעה שעולם המעשה חשוב יותר ממוססת את ההדרגה הזאת, ומדגישה את השוויון שבין כל המדרגות: בשורה התחתונה כולם מקיימים בדיוק את אותן ההלכות.

זה היה הרקע למחלוקתו של קורח. מן המקום הזה בא קורח לטעון "כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה', ומדוע תתנשאו על קהל ה'". אם כולנו שווים במעשה המצווה, אולי אין כל ערך לעולם המחשבה, שבו יש מדרגות שונות שנישאות זו מעל זו?

הרבי מלובביץ' מסביר שמשה רבנו ענה על כך במילותיו "בקר וידע ה' את אשר לו ואת הקדוש והקריב אליו" כפי שפירש רש"י "ומדרשו... אמר לו משה גבולות חלק הקב"ה בעולמו יכולים אתם להפוך בוקר לערב כן תוכלו לבטל את זו".

הקב"ה ברא את הערב כשם שהוא ברא את הבוקר. שניהם תוצאה של רצון ה', ושניהם ממלאים תפקיד בבריאה. ובכל זאת, אי אפשר להתעלם מכך שהבוקר מואר, ומביא איתו עירנות, התחדשות וחיים, ואילו הערב חשוך, ומביא שינה, התכנסות והפוגה.

וכך אומר הרבי:

זוהי היה מענהו של משה רבינו על טענת קרח ועדתו: הן אמת שהמעשה הוא העיקר, אולם קיום המצוות צריך להיות באופן של "בוקר", שיהיו אלה מצוות מאירות, שיביאו לידי "יודע ה'" – ידיעת וגילוי אלקות. אפשר אמנם לקיים מצוות גם ללא הכוונה הנכונה, אבל מצוות אלו אינן מאירות ("בוקר"), ואינן מביאות לידיעת (גילוי) אלקות ("יודע ה'"). (אוצר לקוטי שיחות חלק ב קרח ב)

אמנם המעשה הוא העיקר, אך אנחנו איננו מוותרים על הכוונה. עלינו לשאוף שהמעשים שלנו יהיו מן הסוג של ה"בוקר" ולא מן הסוג של ה"ערב". שיהיו מוארים, מלאים רצון וכוונה, מלאים אהבת ה' ויראתו על פי המדרגה הייחודית לנו, יחד עם רצון לעלות ממדרגה למדרגה.

יזכנו ה' לקיים את תורת ה' לפרטיה המעשיים מתוך כוונה גדולה ואור גדול